СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.
Рік LII. Ч. 206. Ню Йорк і Джерзі Ситі, субота, 21. жовтня 1944. No. 206. New York and Jersey City, Saturday, October 21, 1944. Vol. LII
ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Американські війська вже на Филипинах

Опускаючи тому два і пів року Филипини, ген. Доглес МекАртур, заповів, що цілком певно поверне назад з американським військом і приверне Филипинам свободу. Обіцянка зачинає сповнюватись, бо отсе Головна Аліянтська Кватира на Полудневозахіднім Пацифіку вже потвердила те, що розголосило японське радіо, а саме, що американські частини вже знаходяться на території Филипин. Висіли вони на беріг в самій середині филипинських островів, а це на острові Сулуан в Лейтськім Заливі, що то віддалений від Манілі 450 миль. Є теж повідомлення про інші висаджування військ на острові Лейте. При тому додається, що американські морські сили на Пацифіку тепер уже не ті, що були в часі, коли ген. МекАртур мусів покидати Филипини. Це тепер така могуча сила, що тяжко повірити, щоб вона могла так зрости в розмірно короткому часі.

УКРАЇНСЬКА АДВОКАТКА.

У вересні цього року принято до адвокатської палати в Торонто, Канада. панну Ольгу Чумак, абсольвентку права. Це свідома українська дівчина, що в часі своїх фільософічних та правничих студій брала активну участь в українськім життю і була одною з перших основників „Українського Студентського Гуртка" при університеті в Торонто. Вона теж старалася при різних нагодах вияснити перед канадійцями кривди поневоленої України.

ЯК ЩУР З ПОТАПАЮЧОГО КОРАБЛЯ!

С. Літавер, що був головою Польської Аґенції Телеґрафічної, офіційної новинкарської та пропаґандної установи польського уряду в Лондоні, зрезиґнував з свого становища та поїхав як журналіст в Росію. Його вже здавна вважали про-советським.

ПРИГАДУЮТЬ ПОРТ АРТУР.

О. В. І. подає як „сензацію", що в Росії появилася книжка про „Порт Артур", що має 700 сторін друку. В ній представлено отсю давну російську пристань над Тихим Океаном „як справжній символ батьківщини". В часописних згадках про книжку підкреслюється, що Порт Артур забрали японці від Росії в 1904 році.

РЕКОНВЕРЗИЙНЕ „ЧУДО".

Таке мав представити промисловець Генрі Кайзер президентови Рузвелтови, а президент мав сказати, що він тим чудом „надзвичайно захоплений". Це іде про негайний перехід з воєнної промисловости на мирову.

З ТОРГІВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

„Карпатська Русь" подає, ... одержала телеґраму від „карпаторусского" члена чехословацького парляменту в Лондоні, д-ра Павла Цибера, з повідомленням, що він їде „в Росію", а як адресу подає Всесловянський Комітет у Москві. До цього часопис додає, що Цебере був минулого року зрезиґнував зсвого становища, але уряд Бенеша резиґнації не приняв. Теж пишеться, що чехословацький уряд назначив недавно комісію для цивільної адміністрації на визволеній від націстів чехословацькій території, до якої не призначив ні одного представника Карпатської України. Комісія та має бути тепер у Чернівцях, але вже тепер має мати одного заступника Закарпаття, яким має бути Іван Туряниця. Чого Цибере поїхав до Москви, не знати. Часопис тільки каже, що з того всього видно, що чеським бюрократам не іде тепер так гладко з давною їхньою політикою.

З ІСТОРІЇ ДОПОМОГИ ЮГОСЛАВІЇ.

З Вашингтону подає О. В. І., що Совети предложили до розпорядимости Югославського Комітету Визволення Югославії 500 тисяч тон пшениці. Таке передало югославське радіо, що є під контролею маршала Тіта. Як бачимо. то Совети, в яких є голод, спомагають в Югославії „Комітет Визволення", який, як подає Вашингтон, відмовився брати від У. Н. Р. Р. А: харчі й одежу, якщо розділ цьої американської допомоги не буде ведений через югословян, призначених цим Комітетом.

ВІДЗНАЧЕННЯ НАУКОВЦІВ В У. Р. С. С.

Олександер Богомолець, голова Академії Наук в УРСР. зістав відзначений Орденом Червоного Прапора. Найвище відзначення, Орден ім. Леніна, дістав у тій Академії Володимир Філатов. а Евген Патон „Орден Вітчизняної Війни".

НОВИЙ ЄПИСКОП.

Єпископом - помічником для греко-кат. Мукачівської Дієцезії в Карпатській Україні зістав назначений еп. Теодор, Юрій Ромза, згідно з відомостями з Ватикану.

ВИСТУПИТЬ В ОПЕРІ.

М... Сокіл, відома оперова співачка, виступить дня 22. жовтня б. р. в опері Монюшки „Галька" в Дітройті, в Масонік Темпл.

З ЛИСТІВ З НІМЕЧЧИНИ.

Московські „Ізвестія" помістили статтю Юрія Яновського, в якій подані виїмки з листів. які писали українські дівчата, вивезені націстами з Київщини на примусові роботи в Німеччині. Це виїмки з тих листів, що „перескочили через німецьку цензуру". З листів виходить, що вивезеним приходилось тяжко працювати за марну винагороду і багато терпіти. В одних пишеться, що „вже нема сил плакати", а з других віє гумором і глузування з нещастя. З письм чути тугу за Україною. Одна з дівчат з Київщини, що їй вдалось втекти з Берліна, описує, як дійшла до Західної України, то перепливши ріку Сян відчула радість, що „дійшла до дому", а зокрема відчула це, як „дійшла до нашого Львова".

ЧОТИРЬОХ СИНІВ В АРМІЇ.

Громадяни Василь і пані Максимів з Сентралії, Па. мають в збройних американських силах чотирьох синів. Один з них, Василь. зістав ранений в червні в Франції, як теж зістав нагороджений медаллю за хоробрість.

ОД ПОВІТРЯ, ГЛАДА. ВОГНЯ І...

Пише канадійський „Український Робітник" у відповіди тим. що голосять, що Росія відвойовує Украні незалежність, ось що: „Од повітря. глада, огня і — московського визволювання сохрани нас, Господи!".

ВКРАЛИ БУЛАВУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

З Москви подають, що німці, відступаючи з Чернигова, висадили в повітря Музей Богдана Хмельницького. Теж кажуть, що вкрали з цього музею булаву гетьмана Богдана Хмельницького і спалили його гетьманський жупан.

Польські переговори в Москві знов відложені

Не зважаючи на те, що польські урядові кола в Лондоні дуже оптимістичні щодо висліду подорожі премієра Міколайчика до Москви на переговори з люблинським польським урядом і Сталіном, така є дійсність, що доперва за кілька тижнів буде можна знати, чи є можливість на згоду. Таке передають американські кореспонденти. Поза тим усе є по давньому.

БУДЕ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ КНИЖОК ПРО ПОЛЬЩУ.

Не зважаючи на те, що є в Америці різні польські інформаційні бюра, а теж і польська амбасада для пропаґанди, як теж і повно книжок в англійській мові про Польщу, появляються щораз нові літературні, історичні чи пропаґандно-політичні книжки і заповідається, що вийде їх ще більше. До останніх таких книжок, що щойно вийшли, належать: „Ди Форгатен Бетлфілд" К. Вержиньского і „Поленд Файтс Бек" К. Прушиньского. Обидві, як видно, написані поляками. Американська критика, піднесла, що ці книжки інтересні для поляків, щоб у них „піднести вгору духа і серця", але не промовляють до американського читача, хоч можуть дуже зворушити польського... З цього наука для того роду видавництв. що для американця чи англійця треба писати „їхньою" мовою, себто для них зрозумілою. а інакше, то не осягнеться цілі. А щоб так було, треба в першу чергу добре пізнати анґльо - саксонські народи.

ДВА НОВІ УКРАЇНСЬКІ ДЕНТИСТИ.

Ступінь доктора дентистики одержали на Торонтонськім Університеті цього року два канадійські українці: д-р Степан Климашко і д-р Осип Ґорчинський.

„КОЗАКИ ВЛАСОВА".

О. В. І. подає за шведською газетою, що „козаки Власова", будучи під командою німецьких офіцирів, наробили в Югославії повно бешкетів, жертвою яких падало невинне населення. Ґен. Власов це російсько-советський ґенерал, що свого часу попав у німецький полон і пішов на націстівську службу.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Памятайте, що воєнний бонд у вашій хаті, це доказ вашої вдячности до тої землі, що вас приняла за своїх синів і дочок.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Чи ваша любов—справжня любов?

Не буде ніхто видавати, перекладати чи писати нових книжок про історію, літературу, мистецтво чи визвольні змагання українського народу, якщо не буде вигляду на збут того роду книжок.

Український Народний Союз, наприклад, видаючи різні такі книжки, свідомий того, що йому треба понести певні труди та фінансові витрати. Бож треба сотки книжок з кожного видання вислати даром різним науковим інституціям чи бібліотекам, а теж різним американським науковцям чи іншим визначним особистостям. Та це вважається частиною культурної й виховної праці цеї органiзації. Але крім того таки ще треба, щоб і громадянство сповнило своє завдання. А в першу чергу, щоб сповнили це завдання Союзовці, виявляючи тим свою свідомість і культурність та високе розуміння свого призначення вщіпити в свої діти дорогою знання любов до того поневоленого українського народу, з якого вони вийшли.

Ось того нашого завдання ми таки якслід не сповняємо. Бо якби сповняли, то не лежалиб на полицях тисячі книжок, добрих книжок, що повинні бути на престольному місці в наших хатах, що повинні бути між американцями і в американських бібліотеках.

У нас таки є ще далі нехіть до книжки! Це залишки неволі й темноти. Ту нехіть уже добре підкопали в старім краю, хоч там український нарід не мав і нині не має свободи. Чиж супроти того ми, що є одинокими з української крови, що є на справжній волі, мали би бути одинокими з українського народу, що ще й досі не вміють дорожити книжкою, зокрема тою, що ширить добру славу про Україну і український нарід?

Погляньте на свою хату і на ті порожні місця, де повинні бути українські книжки, зокрема ті, що видані анґлійською мовою, та дайте відповідь собі самим: свому власному сумлінню і своїй — як ми часто любимо говорити — великій любови до України і українського народу...

Чи бути ще Польщі „моцарством"?

Польський конгресовий комітет в Америці своїм домаганням до президента Рузвелта обстоювати ненарушність границь Польщі поставив мимоходом питання величини польської держави. Цим той комітет показав, що він перенятий є стремлінням старокраєвих поляків за відбудування великої польської держави, при чому під величиною розуміється зовнішню силу, себто величину території. Зо становища іміграції це досить зрозуміле наставлення, бо іміґрантів часто тільки й обходить старий край, що його величина на карті світа.

Про ту саму справу заговорив з Москви заграничний кореспондент нюйорського щоденника „Геральд-Трибюну", Моріс Гіндус, у своїй кореспонденції з приводу московських конференцій у польській справі. Можна між стрічками тої кореспонденції вичитати, що й там те питання величини Польщі товчеться й що там його теж на різні способи обговорюють. Видно це хочби зо слів Гіндуса, що й Сталін і Чорчил однаково хочуть сильної незалежної, мирної й демократичної Польщі. Можливо, що Гіндус тут не пише під інспірацією совєтського уряду, але, живучи в Москві й стрічаючися постійно й з москалями й з совєтськими урядовцями, він не міг не підпасти під впливи московських поглядів у цій справі, і відбиває їх певно принаймні несвідомо.

Каже Гіндус, що коли поляки, яких груп вони не булиб, хочуть справді дійти до якогось порозуміння з Москвою, то вони мусять погодитися згори з певними основними реальними умовинами. Між цими умовинами Гіндус на першому місці ставить справу величини польської держави, і каже: Польщу жде доля малої держави. Такої держави, якою є Чехословаччина, Данія або яканебудь інша менша держава в Европі. Така держава, якщо хоче мати значіння в світі, може його добути не загарбуючи краї поза собою, а розвиваючися внутрішньо. Коли кажеться, що й Сталін і Чорчил хочуть сильної Польщі, то під сильною Польщею видно треба розуміти Польщу, сильно внутрішньо, а не сильну величиною території. Навіть якби можна сумніватися, що під сильною Польщею розуміє Чорчил, то про Сталіна в цій справі сумніватися не можна.

Гіндус підчеркує теж, що польський уряд у Лондоні своєю протиросійською кампанією зовсім не піддержує свого пляну збудувати велику територіяльно Польщу. Можемо догадатися з дальших слів, що під цим Гіндус розуміє, що чим більше протиросійське становище займає польський уряд у Лондоні, тим більше він скріпляє якраз московську руку, бо великі держави, як Британійська Імперія, з чисто особистих мотивів, розуміють московське бажання мати на своїх границях сусідів, прихильних Москві, та бажання Москви ослаблювати непримирних ворогів. Виходило би, що польському урядови в Лондоні, котрий тепер обстоює далі моцарствову ідеольогію Польщі, поки позискає на бік своєї політики Москву, мусить її переконати про свою приязнь. Цьогож він і до своєї смерти зробити не вспіє.

НОВА „КАРПАТОРУССКА" ОРГАНІЗАЦІЯ.

На конгресі, що відбувся у Філядельфії 8. жовтня б. р., а складався з тих, що є „русского і карпаторусского" роду, як це офіційно проголошено, основано „Американскій, Русскій-Карпаторусскій Союз", що має вести в Америці акцію за обєднання „Червонной-Карпатской Руси" з „русским народом у Совєтськім Союзі". Ця організація має бути теж репрезентативною і в різних американських справах. Характер того конгресу пізнати по тім, що його розпочато відспіванням американського гимну і — совєтського, що то тепер заступає давний царський гимн, для яких то елементів той гимн був донедавна святістю. Привітні телеграми вислано до президента Рузвелта, маршала Сталіна, прем'єра Чорчила, заступителя патріяршого престола у Москві, та до Всесловянського Комітету в Москві. Рішено створити Народний Фонд і зібрати 50 тисяч долярів на акцію. Зокрема рішено видати анґлійською мовою книжку в справі визволення „підяремної Руси". Предсідником цеї організації, що її створили православні москвофіли старого типу — головно філядельфійської „Правди" та вилксберського „Света" — з домішкою справжніх комуністів, є адвокат Яків Руссин. Секретарем рекордовим і політичним є свящ. Роман Саміло. „Соединеніє", себто найбільша запомогова організація виходців з Закарпаття, що є греко-кат. обряду, офіційно участи не бере, ні теж його пресовий орган. Американська назва організації є така: American League of Russians and Carpatho-Russians. Осідок: Філядельфія, Па.